

re-Marcats

La arquitectura de la biblioteca
(Ressenya del llibre de Santi Romero
*La arquitectura de la biblioteca:
recomendaciones para un proyecto integral*)

La arquitectura de la biblioteca

Ressenya del llibre de Santi Romero *La arquitectura de la biblioteca: recomendaciones para un proyecto integral*¹

Concepción Rodríguez Parada

Facultat de Biblioteconomia i Documentació. Universitat de Barcelona

Resum:

Ressenya del llibre *L'arquitectura de la biblioteca: recomanacions per a un projecte integral*, de Santi Romero, eina imprescindible per a arquitectes i bibliotecaris davant la construcció d'una biblioteca, el seu ús i la integració en el territori. Per als primers, perquè trobaran la sistematització del seu treball a l'hora de dissenyar i planificar tots els espais de l'edifici. I per als segons, perquè especifica i desenvolupa les característiques ideals que hauria de tenir l'edifici, tant pel que fa a les seves funcions com per l'ús que en faran les persones que hi treballaran i els seus usuaris.

Paraules clau:

arquitectura bibliotecària, biblioteca i territori, descripció d'espais i serveis bibliotecaris, evolució de l'arquitectura bibliotecària, marc legal, tipologia.

1. Ressenya publicada originàriament en castellà a *Anales de Documentación* (Vol. 6) 2003. <http://revistas.um.es/analesdoc/article/view/3601>.
 Barcelona: Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, 2001 (Papers Sert; 5) ISBN 84-88258-73-9) http://www.coac.net/escolasert/web/papers_sert/05_biblioteca/05_biblioteca_c.pdf
 Existeixen noves edicions en català (segona edició, 2004. ISBN 84-96185-23-0) i castellà (segona edició, 2003. ISBN 84-96185-15-X), així com una edició en anglès: *Library Architecture: Recommendations for a comprehensive research project*. 2008. ISBN 978-84-96842-28-1.

La arquitectura de la biblioteca

(Reseña del libro de Santi Romero *La arquitectura de la biblioteca: recomendaciones para un proyecto integral*)

Resumen:

Reseña del libro *La arquitectura de la biblioteca: recomendaciones para un proyecto integral*, de Santi Romero, herramienta imprescindible para arquitectos y bibliotecarios ante la construcción de una biblioteca, su uso y la integración en el territorio. Para los primeros, porque encontrarán la sistematización de su trabajo a la hora de diseñar y planificar todos los espacios del edificio. Y para los segundos, porque especifica y desarrolla las características ideales que debería tener el edificio, tanto en lo referente a sus funciones como por el uso que de él harán las personas que trabajarán y sus usuarios.

Palabras clave:

arquitectura bibliotecaria, biblioteca y territorio, descripción de espacios y servicios bibliotecarios, evolución de la arquitectura bibliotecaria, marco legal, topología.

La arquitectura de la biblioteca

(Review of the book of Santi Romero *La arquitectura de la biblioteca: recomendaciones para un proyecto integral*)

Abstract:

The book being reviewed, *L'arquitectura de la biblioteca: recomanacions per a un projecte integral*, by Santi Romero, is a invaluable tool for architects and librarians for the construction of a library, for its use and integration into its surroundings. For architects, its usefulness can be found in the systemisation of their work at the moment of designing and planning all the spaces of the building. And for librarians, it specifies and develops the ideal characteristics that the building should have, both in reference to its functions and to the use that will be made of it by library workers and users alike.

Keywords:

library architecture, library and surroundings, description of library services and spaces, evolution of library architecture, legal framework.

L'arquitectura de la biblioteca: recomanacions per a un projecte integral recull la dilatada experiència del seu autor en el camp de la construcció de biblioteques com a arquitecte del Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona. Les obres publicades fins a la data en castellà sobre arquitectura bibliotecària són traduccions de monografies d'autors estrangers, arquitectes o bibliotecaris, que difonen l'experiència dels seus països d'origen. Ens trobem, doncs, davant d'una obra ambiciosa per la seva exhaustivitat i rigor, que cobreix el buit existent en el nostre país sobre el tema.

En primer lloc, volem destacar l'oportunitat del subtítol: «recomanacions per a un projecte integral». Es tracta d'un títol aclaridor, ja que el llibre aborda tot l'entramat de fases que van des que es pren la decisió de construir una biblioteca fins que l'edifici s'obre finalment al públic. Aquesta és una obra que tot i posar èmfasi en els aspectes arquitectònics no oblidia les qüestions estrictament bibliotecàries que, com sabem, constitueixen la base d'un bon projecte. I això ens porta a plantejar-nos la pregunta sobre el perfil dels lectors als quals va dirigit el llibre. Feliçment, podem respondre que es tracta d'una obra pensada i escrita per un arquitecte i dirigida als seus col·legues, però que prestarà gran ajuda als bibliotecaris.

L'obra presenta una estructura tripartida en relació al seu contingut. Així, els primers capítols (1-5) tenen un caràcter marcadament introductor i perquè permeten situar l'arquitecte en el «mitjà», és a dir, li possibiliten que conegui les característiques del servei bibliotecari que l'han de dur a redactar un bon projecte arquitectònic. Alhora, permeten la identificació dels seus interlocutors en el procés, així com les funcions i responsabilitats de cada un d'ells. El capítol 6, que descriu les tasques de definició del futur servei, constitueix una mena de transició cap al ple tractament dels temes propis de l'arquitectura bibliotecària, que seran considerats àmpliament en els capítols 7 i del 11 al 13.

La primera part, com ja s'ha apuntat, consta de cinc capítols. En el primer d'ells (La biblioteca. Diferents necessitats. Diferents tipologies) es descriuen els diferents tipus de biblioteques (nacional, pública, universitària, escolar i especialitzada) a partir de les necessitats dels seus usuaris. Mitjançant l'enumeració de les funcions pròpies de cadascuna d'elles es presenten els serveis que ofereixen, així com el fons posat a disposició dels seus usuaris. Romero dedica una major atenció a les biblioteques pública i universitària. L'actual «efervescència» constructora que viuen totes dues, si més no a Catalunya, justifiquen aquest interès. El capítol

2 (El servei bibliotecari en el segle XXI) defineix el nou model de biblioteca del segle que comença i planteja els reptes als quals hauran de respondre tant arquitectes com bibliotecaris. En el tercer capítol (Evolució arquitectònica dels edificis bibliotecaris) l'autor fa un breu repàs històric de les biblioteques des d'un punt de vista arquitectònic per caracteritzar les biblioteques del present i avançar les característiques que hauran de presentar les biblioteques del futur. Segueix el capítol 4 (Marc legal), on es comenten les lleis que regeixen la construcció de nous equipaments bibliotecaris. Finalment, el 5 (La creació d'equipament bibliotecari. Etapes de realització) presenta la successió d'etapes tècniques, administratives i financeres que comporta la creació d'una biblioteca, a més de descriure breument les fases preliminars que estan més allunyades del que seria arquitectura en sentit estricte .

En el capítol 6 (Programació i planificació), s'aborden totes les qüestions relacionades amb la redacció d'un programa bibliotecari i es presenta el marc normatiu de les biblioteques pública i universitària. En paraules de Romero, la programació «és la disciplina que, davant d'una demanda, identifica les necessitats, determina les solucions, estudia la viabilitat i, finalment, defineix els objectius, les exigències i els condicionants que han de regir en la redacció i la gestió del projecte» per «millorar la qualitat del projecte i de l'obra i optimitzar la inversió» (p. 43). Per aconseguir-ho s'imposa la creació d'un equip de treball multidisciplinari, en què cadascun dels seus membres té una tasca específica, que és la garantia de l'èxit del projecte. El resultat d'aquest treball conjunt és el programa «en el qual els objectius i les exigències lligades al projecte queden definits de manera clara i concisa» (p. 46). El programa, per tant, és el document a partir del qual l'arquitecte elaborarà el projecte més adequat i capaç de donar solució al programa de necessitats.

Els capítols 7 (Criteris bàsics relacionats amb el projecte arquitectònic), 8 (Ubicació. Criteris de localització) i 9 (Biblioteques en edificis històrics) haurien d'interessar no només a arquitectes i bibliotecaris, sinó també a tots els agents responsables de prendre la decisió sobre com i on construir una biblioteca. Així, en el capítol 7, en exposar Romero els cèlebres «*ten commandments*» de Harry Faulkner-Brown, advoca per la necessària col·laboració entre arquitectes i bibliotecaris per tal d'aconseguir «biblioteques amb bona arquitectura i bon funcionament de l'equipament»

(p. 59), però, al mateix temps, el comentari del decàleg li permet plantejar problemes de tipus arquitectònic i oferir possibles solucions. L'aplicabilitat d'algunes d'elles s'evidencia a través de les fotografies i de la reproducció de plànols que il·lustren el capítol. Amb tot, l'autor reconeix que «evidentment, no hi ha una solució única i compatible amb totes les situacions [...] parlar de la 'biblioteca ideal' significaria no tenir en compte una sèrie de factors contextuals que afecten l'edifici» (p. 60), per la qual cosa els agents implicats han de treballar amb la vista posada a aconseguir una construcció de qualitat, duradora i que respongui a les necessitats que ha de satisfer com a servei.

Aquests capítols 8 i 9 aborden qüestions relacionades amb el model de municipi que es vol construir. Aquesta decisió, sent fonamentalment política, s'hauria de basar en criteris tècnics, és a dir, en propostes formulades per arquitectes i bibliotecaris perquè garanteixen la viabilitat i sostenibilitat del projecte, així com la seva capacitat de servei.

El capítol 10 (Els espais i els serveis. Descripció de les àrees d'activitat) és un dels més rics des del punt de vista bibliotecari, ja que es tracta d'elaborar el «programa funcional», que inclou informació sobre els potencials usuaris del servei, la col·lecció, l'horari d'obertura, els espais i serveis -és a dir, les funcions globals de la biblioteca i les funcions de cadascuna de les àrees d'activitat-, el mobiliari i les exigències constructives i ambientals més determinants. Aquest programa funcional s'ha de representar gràficament a través d'un «organigrama de funcions o organigrama funcional», que s'utilitzarà com a base per al programa d'edificació.

Els tres últims capítols (11-13) són de contingut netament arquitectònic. Presenten abundants il·lustracions i plànols, i en ells Romero exposa i comenta qüestions tècniques amb l'avantatge afegit que ho fa amb un vocabulari comprensible per als no especialistes, cosa que no va en detriment del seu rigor.

El llibre inclou, per finalitzar, dos annexos. El primer recull els estàndards quantitius de la biblioteca pública recomanats per l'IFLA, els proposats per la Diputació de Barcelona i els establerts per l'Ajuntament de Barcelona. El segon, reuneix realitzacions recents, tant de biblioteques públiques, com universitàries i nacionals. De cadascuna d'elles s'ofereixen fotografies, plànols, característiques tècniques i comentaris a càrrec dels arquitectes signants del projecte.

En conclusió, una obra de lectura obligatòria per als interessats en el tema i que compleix àmpliament les expectatives inicials.

Item

Revista de biblioteconomia i documentació

Editada pel Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya

Ribera 8, pral. 08003 Barcelona · Tel. 93 319 76 75 · Fax 93 319 78 74
item@cobdc.org · www.cobdc.org/publica/item

Consell Editorial

Coordinador:

Lluís Vicente. Director de la Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès. lvicente@ateneubcn.cat

Josep Calle. Documentalista a la Filmoteca de Catalunya. jcalle@gencat.cat

Mercè Cussó. Directora de la biblioteca pública d'Arenys de Mar. cussoccm@diba.cat

Sergi Montes. Responsable en TIC a la Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès. smontes@ateneubcn.org

Candela Ollé. Professora dels Estudis de Ciències de la Informació i de la Comunicació de la UOC. ollecandela@ub.edu

Carmen Reverté. Responsable del Centre de Documentació en Ecosistemes Aquàtics (IRTA). carme.reverte@irta.cat

Mari Váñez. Biblioteca de la UOC. vallez@uoc.edu

Indexada a: LISA, ISOC, Temaria, RelID, Bedoc, Compludoc, Dialnet; incorporada a Latindex.

Periodicitat: 2 números l'any.

Preus: Subscripció 2011, 45,50 €. Número solt, 23 €.

Publicitat: Begoña Aguilera, COBDC. Tel. 93 319 76 75 · bego.aguilera@cobdc.org

Subscripcions: Cristina Pérez, COBDC. Tel. 93 319 76 75 · cobdc@cobdc.org

ISSN 0214-0349 (paper) · ISSN 1699-521X (internet) · www.cobdc.org/publica/item

Disseny: **Aran Disseny**

Dipòsit legal: **B-39127-1987**

Foto coberta: autor, **Adrià Goula**. Biblioteca Can Llaurador (Teià)

Presentació

Item vol ser un mitjà d'expressió, d'informació i de formació permanent per a tots els col·legiats i subscriptors. El seu àmbit temàtic és la teoria i la pràctica de les disciplines vinculades als treballs d'obtenció, anàlisi i difusió de la informació enregistrada en documents de qualsevol suport, i en qualsevol àmbit del coneixement (biblioteconomia, documentació i arxivística en són les més afins). *Item* recull treballs originals que expressen experiències, bones pràctiques i treballs de recerca relacionats amb tasques, equípaments i serveis d'informació i documentació.

El Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya no aprova ni fa seus els continguts, opinions i dades que continguin els articles i col·laboracions publicats a la revista *Item*, de la mateixa manera que no garanteix la seva licitud, veracitat i fiabilitat. La responsabilitat del contingut és exclusivament dels seus autors.

El Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya no és responsable, ni indirectament ni subsidiàriament dels danys i perjudicis de qualsevol naturalesa derivats dels continguts que puguin produir a tercers. Amb caràcter enunciatiu i mai de limitació, el Col·legi no serà responsable pels danys i perjudicis que es deriven de la infracció dels drets de propietat intel·lectual i industrial i el compliment defectuós o incompliment dels compromisos contractuals adquirits vers tercers, o la realització d'actes de competència deslleial, publicitat i continguts il·licits.

La revista *Item* publica textos originals, és a dir, no acceptarà articles que s'hagin publicat anteriorment en altres revistes o que hagin format part d'altres publicacions. L'autor es compromet a no publicar el mateix treball en un altre publicació sense l'autorització escrita de la revista *Item*.

Els autors dels articles publicats a la revista *Item* tenen el permís de reproduir-los en les seves webs personals o en dipòsits institucionals als quals estiguin vinculats, sempre i quan en citin la font original.

El Consell es reserva el dret a no publicar treballs que no s'ajustin a la política editorial de la revista ni als àmbits de treball dissenyats.

La llengua de la publicació és el català i el Consell de Redacció es reserva el dret de publicar o traduir articles escrits en altres llengües.

Textos

- Títol en català, castellà i anglès.
- Autoria i filiació: Nom de l'autor/s, lloc de treball, adreça, telèfon, correu-e i pàgina web.
- Resum de 100-150 paraules en català, castellà i anglès.
- Paraules clau de 5-10 en català, castellà i anglès.
- Les ressenyes s'han d'encapçalar amb la citació bibliogràfica completa del document ressenyat.
- L'extensió màxima recomanada dels articles és de 15 pàgines; la d'una ressenya, 3 pàgines.
- S'utilitzarà la negreta per títols i subtítols que han d'anar numerats amb: 1., 1.1., 1.2., 2. 2.1., 2.2., etc.
- Il·lustracions: Les taules, els gràfics i les fotografies han d'anar en fitxers separats i s'han d'enviar al mateix moment que l'article; cal indicar-ne la localització al text. Han d'anar numerats consecutivament i amb un títol breu. La inclusió definitiva en la publicació dependrà del disseny definitiu de la revista.
- Les referències a altres documents i les notes es donaran en nota, preferentment a peu de pàgina, i s'indicarà al text amb exponents. L'autor és responsable que les citacions siguin completes i exactes. Com a guia per les citacions us preguem seguiu les que estan establertes a citacions: www.cobdc.org/publica/item/autors.html.
- És responsabilitat dels autors demanar l'autorització per a la reproducció de material citat en els seus treballs.

Enviaments

Els textos han d'enviar-se per correu electrònic (item@cobdc.org), en format DOC, RTF o ODT, sense formats especials automàtics (sense sagnats, tabuladors, requadres, etc.).

Exemplars per als autors

Per cada article publicat, els autors reben un total de cinc exemplars del número corresponent de la revista.

Procediment d'avaluació

El Consell Editorial és responsable de l'avaluació de les contribucions rebudes. Aquest pot, al seu torn, sotmetre-les al judici d'un expert en la matèria. En tot cas, la decisió de publicar o no l'article correspon al Consell Editorial, qui la comunicarà als autors en el termini més breu possible. Els originals no publicats es retornen als autors.

Item

Revista de biblioteconomia i documentació

Editada pel Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya

Ribera 8, pral. 08003 Barcelona · Tel. 93 319 76 75 · Fax 93 319 78 74

item@cobdc.org · www.cobdc.org/publica/item

Subscripció

Els membres del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes reben al seu domicili la publicació *Item*.

Si no sou membre del Col·legi i us voleu subscriure a *Item*, podeu omplir la butlleta que trobareu a

www.cobdc.org/publica/item/butlleta.pdf

{B·D

Els **millors professionals**
estan al Col·legi i poden utilitzar els
millors serveis professionals

- o Servei d'orientació laboral
- o Assessoria jurídica i fiscal gratuïtes
- o Compte de correu professional
- o Espais gratuïts al centre de Barcelona
- o Cursos gratuïts i una extensa programació de cursos especialitzats
- o Els millors descomptes del mercat en telefonia fixa, mòbil i internet i altres serveis professionals
- o Publicacions professionals d'accés exclusiu a través de la Biblioteca electrònica: Item, eines i instruments, etc.

Descobreix tot el que podem fer per tu!

Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya
www.cobdc.org

Sumari

Editorial

Santi Romero

A debat

Dossier

L'arquitectura de biblioteques en el segle XXI

Alfonso Muñoz Cosme

**El muntatge de biblioteques noves:
dues experiències de biblioteca pública**

Mario Aguilera Giménez

**La biblioteca Mercè Rodoreda a Sant Joan Despí:
el procés de redacció del projecte d'edificació i
mobiliari i l'execució de l'obra**

Carlos Llinás Carmona

El projecte de la Biblioteca Pública de l'Estat a Barcelona

Josep M. Miró i Gellida

**El GEPA, d'una antiga caserna militar a un equipament
bibliotecari per a documents de baix ús**

Santi Balagué i Linares i Lluís Anglada i de Ferrer

**La nova Biblioteca de Cinema de la Filmoteca de Catalunya: procés
i relació entre el projecte bibliotecari i arquitectònic**

Mercè Rueda

A destacar

**Entre arquitectura bibliotecària:
fonts d'informació en biblioteques i arquitectura**

Daniel Gil Solés

Crònica professional

Biblioteques de Barcelona: el valor de l'equipament com a espai públic

Assumpta Bailac

re-Marcats

**La arquitectura de la biblioteca
(Ressenya del llibre de Santi Romero *La arquitectura de la biblioteca:
recomendaciones para un proyecto integral*)**

Concepción Rodríguez Parada